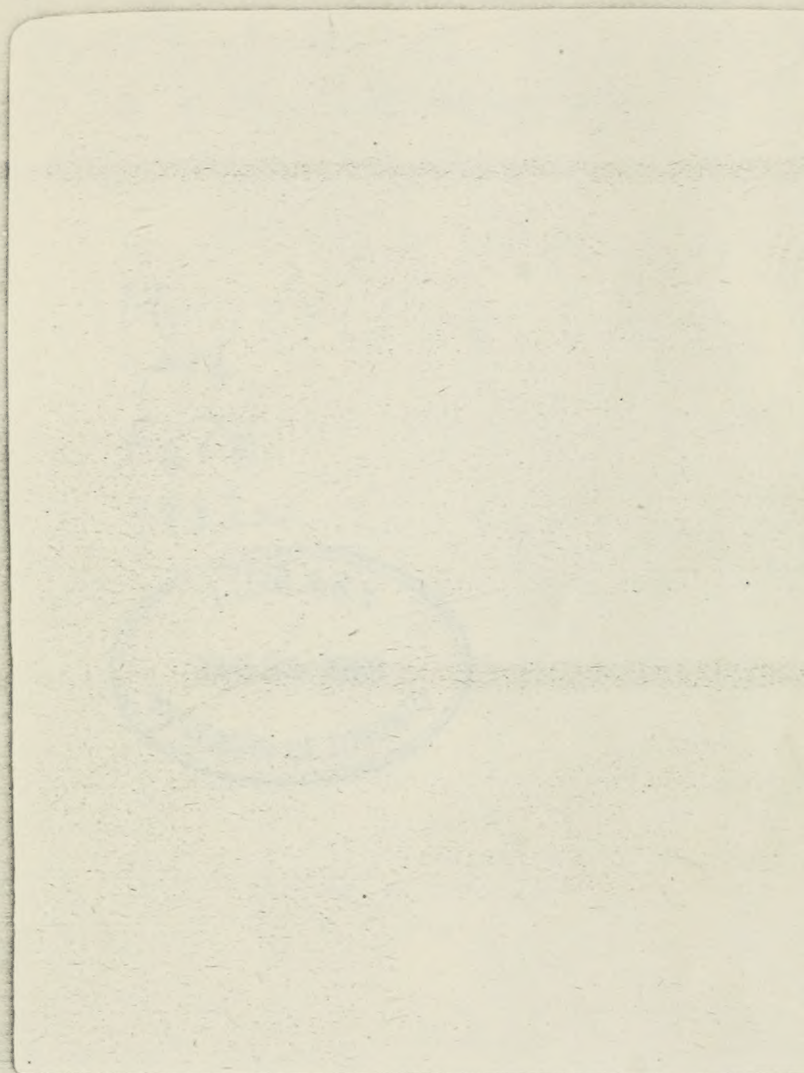
Fylypovych, Pavlo Petrovych
Zemli͡a i viter

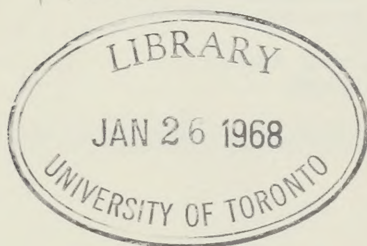
П. ФИЛИПОВИЧ

ЗЕМЛЯ І ВІТЕР

СЛОВО КИІВ

PG
3948
F9 Z3
1922a

П. Филипович (Зорев)

ЗЕМЛЯ і ВІТЕР

В-тво „С Л О В О"—Київ
1922

Друковано дві тисячі
примірників. Обкладинка
художника Н. Шіфріна.

Держ. Трест „Київ-Друк".
Друкарня ч. 2.

Д. Ц.
Київ — 1922.

Дивись, дивись, безмежні перелоги
І хмар насуплених погроза в далині.
Проносить вітер виклики трівоги—
Шалений вітер і кріваві дні.

Не перший рік, як позникали боги,
Остались люде та мерці одні.
Жують і плачуть: дайте-бо підмоги,
Заснуть спокійно дайте у труні.

Я чую жаль. Мене турбує звада,
Та марний біль перемогла відрада,
Бо у минулім не кохаюсь я,

Бо не розстанусь з мрією моєю:
Став чоловік над чорною ріллею,
Як небо, гордий, сильний, як земля.

ЄДИНА воля володіє світом.
Веде в майбутнє нас єдиний шлях,
Ми умремо з єдиним заповітом
В непереможних і міцних серцях.

Врятує вроду і себе людина,
Життя зросте над попелом руїн,—
Велика мрія, мудра і єдина,
Не даром дзвонить у всесвітній
дзвін

Віки летять, а в неозорім морі
Єдине сонце для землі горить,
І всі колись з'єднаються в просторі—
Людина, звір, і квітка, і блакить

Він тікав і дивись, і знову
Зупинявся між тихих трав.
Загубив золоту підкову
І на обрію десь упав.

І мов душі давно померті
Підіймались тумани там,
Де вечірні тіні простерли
Перед небом убогий крам.

Хтось не зводив жовтого зору,
Кликав вітер і сіяв жах,
І на чорнім коні Ленору
Без упину мчав у степах.

А земля затулила вуха...
Господине стара, не спи;—
Крикне півень, вогонь роздмуха
І запалить твої снопи!

НІЧ, як циганка стара,
Сонним степам ворожила.
Знали степи: не пора,
Хай ще міцнітиме сила.

Дихала вільно трава.
Спали спокійно звороти.
Земле родюча, жива,
Вже чатувала кого ти?

Зникли вітри-сторожі,
Не шепотіло і жито,
Що у яру, на межі,
Двох невідомих—убито.

Земле, ти, земле, дарма
Думають: сіра-сириця.
Подих бренів, як сурма,
Груди міцніли, мов криця.

Ніч не могла вже заснуть,-
Бачили очі безсилі:
Знову у полі ростуть
Чорні, високі могили.

ТРЕМТІЛА тінь і вечоріли хмари.
Я проминав і села, і поля.
Нехай чабан жене свої отари.—
Офірі огниц не підвладний я.

Де спів безжурний і коханки кроки?
Самотні думи взяли інший бран:
У далині холодний і широкий
Вже хвилювався сизий океан.

І впала туга, мов тяжка керея.
Коли відразу я спинив коня.
Не чорний крук злетів до Прометея,—
Довбала ніч кріваве серце дня.

НА ПОТАЛУ камінним кригам,
На глуху наругу вітрам.
На зневагу звірям, що плигом
Проминуть і квітку, і храм.

Оддаю і тривожну душу,
І холодний спокій думок,
І вартую, надіюсь, мушу
Виглядати, чи йде Пророк

Над землею сонце червоне
Залива промінням блакить,
Поруч серце чуже холоне,
Уміра, не може любить.

І на всій безмежній країні
Ні один ще Лазар не встав
Тільки ночі чорні та сині
Десь пливуть по-над морем трав.

ЗНОВ увечері
Місяць-гостонько
Не зійшов,—
Поле чистеє
Не поорано
Вже давно

Ясне сонечко
Ранком в затишку
Довго спить,—
Не радіє бо
Світу милому
Вбогий мир.

Дрібен дощику,
Ти один лише
Бродиш в млі,—
Ой, зійдуть квітки.
Ой, росте печаль
На землі.

Гризи залізо
І гострий камінь —
Небесні ризи
Горять над нами.

Крíваві квіти
На чорних кручах,
Їх сіє вітер —
Смерть неминуча.

Якісь потвори
Кудись зникають,
Голодні зори
Когось шукають.

А там в вигнанні
Глузують Юди:
„Це дні останні,
Ви вже не люде“.

Тіні людей і камінь—
Важко моїм очам.
Бачу блакитні плями—
Неба дешевий крам.

А серед вулиці купи,—
Всіх завше о[illegible]й
Хтось проміняє, купить,
Хтось обідніє вкрай.

Вийшов і я, бо мушу,
Вийшов та [illegible] сам:
„Хто-проміняє душу?
Душу свою віддам“.

Не обізвались мляві,
Сонні, голодні, злі,
І не з'явився навіть
Темний Владарь землі.

Той, що вроду й клейноди,
Кажуть казки, давав—
Тільки тепер в пригоді,
Бачу—і він не став!

... День уміра. Убого
Никне небес шатро.
Місто, прокляте Богом!
Кинув тебе і Чорт!

КОЛИ затихнуть двері,
Коли заснуть стільці,
І ляжеш без вечері,
І втома на лиці,—

Я знаю, знаю, знаю:
Я знову [illegible] один,—
Неначе [illegible] гаю,
Зростає [illegible] хвилин.

Чиїсь таємні тіні
Годинник виклика,
В невпинному стремлінні
Біжить віків ріка.

І хтось пливе і хоче
Спіймать моє стерно.
Голодне око ночі
Заглянуло в вікно.

А я живу, і дні приходять,
Як і раніш, стрічать мене.
На синім небі хмари бродять,
І сонце їх кудись жене.

В повітрі скрізь лунають згуки,
Веселий вітер ще не вмер,
І зачерпнуть, як схочуть, руки
Води із вікових озер.

В траві сміються людям квіти,
Зриваю цвіт не тільки я,
Бо довго може ще терпіти
Своїх дітей стара земля!

НЕ СОНЦЕ - п'яна шинкарка -
На обрій вино лила,
Крівавo пінилась хмарка
На гранях ніжного скла.

Земля, сирота осіння,
Тремтіла листям сухим,
На дні золотого тління
Стелився туманом дим.

А я (спадкоємець Феба!)
В уяві усе з'єднав:
Вечірню заграву неба,
Покору змарнілих трав.

І тільки зірок проміння
Пробилось на синій шлях,
Я взнав: ще більше насіння
Зійде у чорних полях.

Заклинаю вітер і хмари,
Заклинаю, земле, тебе!
І бренять найміцніші чари—
Заклинаю сонце сліпе.

Пролетіли огненні бджоли
Між зелених полів людських..
Заклинаю вас, тихі доли,
Не пускайте до себе їх!

А глухі снігові градини,
Смілий вітре, хоч ти розвій,—
Хай живуть і квітки й рослини
У країні бідній моїй!

Ясний світе, степе без краю,
Срібна пісне роси й трави,
Вас кохаю, вас заклинаю,
Хочу бути таким, як ви!..

ШАНУЙ гніздо старого чорногуза -
Він стереже і клуню, і стіжок,
І доручила доглядати Муза
Йому сіреньких радісних пташок.

Лагідні дні—немов смашну солому
В широких яслах все жують воли
І кожен раз, коли виходять з дому,
Ізнов туди вертають, де були.

Від ясних днів ще спокійніші ночі.—
На синій стрісі срібний чорногуз,
У небі він і рушити не хоче,
Здається, він навіки там загруз.

Самотна втіха й безтурботна праця:
Все позирає на земний стіжок,
А вколо нього ледве метушаться
Блискучі зграї золотих пташок.

НЕ ЗЛАТО, ливан і смирну
Приносять троє царів.
Весняну радість незмірну
Віщує соняшний спів.

Так завжди було — і нині
Голубить дітей земля,
І знов віддає людині
Свої широкі поля.

Повітря, рослини, води
Вславляють усі блакить,
Усі приходять до згоди
Безмежно життя любить.

І навіть дано Орфею
Не слова летючий дим —
Всевладну силу, щоб нею
І камінь зробив живим!

Колосом стигне слово
В долах і на горбі.
Жовтих стеблин розмово.
Не шепотіть тобі!

Дзвонять серпи і коси,
Важко скриплять вози.
Сніп, співак білоголосий,
Молить: збірай, звози!..

Ось і новий господар:
Владно веде коня,
І непорушна згода
Поля, людини, дня.

І одчиня ворота
Варта майбутніх днів:
Чорна землі скорбота,
Сонця злотистий спів

І на сторожі коло їх
Поставлю слово.

Шевченко

НЕ ХИЖІ заклики пожеж,
Не безнадійний рев гармати,
В поля майбутнього дійшла ти,
Минулу радість в них знайдеш.

Де жебраки? Уже родині
Земля готує вічний дар,
І сонце—золотий кобзар—
Збудило гори і долини.

І трави ждуть отар, і жде
Дніпро пташок—човнів веселих,
Ще мить—у місті, і у селах
Життя розквітне, загуде,

А давнє слово на сторожі,
Напівзабуте слово те,
Як пишне дерево, зросте
У дні співучі і погожі.

Я РОБІТНИК в майстерні власних слів,
Та всі слова я віддаю усім.
Будую душі, викликаю гнів,
Любов і волю ввожу в кожний дім.

Натхнення, втіху чую і тоді,
Коли учусь у давнього митця,
Але безжурні, горді, молоді,
Лише майбутнім дихають серця.

З старої [illegible] слів
Переливаю радо на вогні.
Під невгамовним подихом вітрів
Безмежна праця, переможні дні!

СЛАВА весняній тр[illegible]
Вийшла [illegible] на світ,
Віти вербові живі,—
Ві[illegible] [illegible]еселий привіт!

[illegible] пролетіла бджола,
Сл[illegible]ю і квіти, і мед.
Радісний день підійма
Синього неба наме[illegible].

Радісний вітер з ланів
Ві[illegible] і тане у [illegible]лі.
Слухаю сонячний спів:
„Слава весняній землі!“

Уже давно розвиднялося.
Я йшов. Повертався я
Туди, де в світлі купалися
Зелені буйні поля.

Не чув я людського голосу,
Дививсь: пишалась земля,
Горнувся колос до колосу,
Шептав про радість життя.

А небо немов над милою
Схилялося без журби,
І тихо з хмаркою білою
Розмову вели дуби.

НЕХАЙ архангел у труби трублять,—
Мерці не встануть з одвічних трун.
І тільки сонце усе голубить,
Огненноокий німий чаклун.

І зійдуть тихо зелені трави,
Зростуть між ними квітки малі,
І перекажуть слова ласкаві
Від тих, що в чорній лежать землі.

Їх не вартує, хто оборонить,
І трубних звуків чека вночі,—
Почує вітер, пригріє сонце,
Кропити будуть рясні дощі.

НЕ СМУТИ золотосизі,
Не в сутінках височінь.
Хай [illegible]
Земля [illegible]

Я [illegible]
Нагнусь, а [illegible]
Повітря п‘ю радісний келих,
І очі [illegible]

Побачивши не в краплині,—
В бурливих водах ріки,
Як вечір високий і синій
В безмежності [illegible]

ГРОЗА

НА СТЕЛЮ неба чорного бика
Загнали змії сині та огняні,
І він лежить і свій табун склика,
Що унизу темніє на поляні.

Зникають змії і блищать на мить,
А бик реве від болю і трівоги.
Не диха вітер, а земля мовчить,
Жде буйних сліз, жде світлої
підмоги.

С О [illegible] [illegible] Е

Було ти любе і ясне,
Було байдуже і жорстоке.
Промінням бавило мене
І спекою кололо кроки.

Тебе любив, тебе люблю,
Ненависть [illegible] разом,
Коли на [illegible] мою
Без жалю [illegible]

Коли ти п'єш сухі піски,
Гризеш кору верби старої.
О, знаю, пройдуть ще віки,—
Не вистачить твоєї зброї.

І ти постарієш, заснеш,
Таке бліде, сивоволосе,
Нащадок мій з високих веж
Не раз тебе прийти запросить.

І буде заздрити мені.
І всім, кого хова могила,
Що у далекі, милі дні
Ти нас вогнем своїм палило.

ВЖЕ чекають поблідлі дні
Яснозорих пісень спокою,
І кружляють жовті вогні,
Легким листям летять зо мною.

Випливає туман, як дим,
Вечорами і сивим ранком
І лунає [illegible] нічим.
За вікном, за дверми, за ганком.

Обходила осінь поля
І прийшла до моєї хати.
Я збіраюсь, згадую я,
Що мій день — сумний, не багатий,

Що пора, пора і мені
Розминутись з отим тужінням
І засохлим листом осіннім
Промайнуть у майбутні дні.

ПІСНЯ.

Жовтий пісок не посію на білому камені,
Рано не встану сльозами його поливать.
Осінь прийшла і шепоче за вітром що-дня мені:
„Він не вернувся, не треба, не треба чекать“...

Жовтий пісок не схожатиме квіткою синьою,
Камінь барвінком хрещатим не зможе укрить.
„Де-ж ті квітки?“—насміхається сніг над калиною.
„Де-ж ті надії?“—питаю холодну блакить.

КОЛИ почую твій співучий голос,
І легкий сміх навколо забренить.
Мені здається: серед поля колос
Гойдається і пташка десь дзвенить.

Мені здається: радісне тремтіння
Водо[illegible] [illegible] не [illegible] [illegible].
А сонце сіє золоте насіння,
І вітер [illegible] [illegible] в [illegible]

Та гасне день, і радости немає,
Одна хвилина, а змінилось все:
Густі тумани, скніння дум безкрає
Твій зір байдужий враз мені несе.

І за тобою, тихою, чужою,
Скорботний світ не вперше бачу я,
І осінь простяга передо мною,
Як вічність, чорні і німі поля.

Як страшно!.. людське серце
До краю обідніло.

П. Тичина

КОЛИ летять, як сиві зграї,
Такі скупі і сірі дні,
Коли сама земля вмірає,
І в небі не горять огні,—

Коли кругом старці й каліки,
І обідніло серце вкрай,
Забудь і ти, забудь навіки
Мій біль, і горе, і одчай,

І те, що всі мої надії,
Любов, і пристрасть, і хвали
Лиш тягарем чужої мрії
Для тебе, ніжної, були.

Минеться все, уже минає.
Змінився я, і ти не та.
Над нами вічність пролітає—
Шляхи безкраї заміта.

І я уже не маю сили
Тебе забути, відійти.
Я чую тільки голос милий,
Я бачу світ, бо в світі—ти.

НІЧ.

ПРИЙШЛА і золотий пісок
Розсипала на синій килим.
У неї вистачить казок
Усім — і милим і немилим.

Всіх приворожить, всіх приспить —
Маленьку квітку і людину
І за долиною долину
Почне туманами стелить.

Але не спить стара земля,—
І в літню ніч і в ніч осінню
Все поверта свої поля
Назустріч ясному промінню.

Розпорошивши снігову примару,
Діряві хмари, мов брудні хустки,
Розкидав вітер повз Волосожару
І ліг на хвилях темної ріки.

Але малюнком тоскним і недбалим
Не хоче гордувати листопад,
І мріють зорі [illegible] серпня запалим:
Радіє місяць [illegible] назад.

Усі подружжя світового хору
[illegible] у [illegible]
Та стежать всі з безмежного простору
І за зеленим вогником землі.

БІЛЯВИЙ день втомився і притих,
І з глибини блакитного спокою
Прямує сонце тихою ходою
До роздоріжжя вечорів смутних,

Недовгий час спиняється у них.
Поломеніє пізньою красою,
Немов на обрій зводить за собою
Примари мрій срібно-золотих.

І дня нема. Та променисто-ніжний
На ясне небо, на простір надсніжний
Розлився світ і не пускає тьми;

Лиш місяць срібний тихше і смутніше
Ті-ж везерунки темно-сині пише
На білих шатах пишної зіми.

НАДХМАРНИИ вітер повелів
Всім шанувати білі шати.
О, земле, лиш одна могла ти
Прославить вроду срібних днів.

Як в діамантах сяє шлях,
Як від проміння у діброві
Розквітли лілії чудові
На темних і старих дубах!

І ти, весела і струнка,
Не віриш сніговим примарам,
І розгорілася не даром
Від сонця й холоду щока.

Дивись на діл, на небеса,
І вчись прекрасного спокою—
Колись зійде і над тобою
Така врочистая краса!

ХАЙ на небі зовсім змарнілий
Срібний місяць хмарку шука, —
Бачу тільки платок твій білий,
Знаю: в муфті тепла рука.

Ми йдемо і шепочуть віти,
Між будинків вітер літа,
Я діждався: зігріла в мені ти
І читаєш свого листа.

Зустрічаються радо зори
І зовуть, говорять вони,
Що все далі, далі простори,
Де лунають планетні сни.

І не може бути иначе,
Я не чую світів чужих,
Коли серце землі гаряче
Б'ється в ніжних грудях твоїх.

Синіє сніг і стеляться розмови,
Мов ніжні тіні ясних вечорів.
Дивлюсь на Вас і бачу темні брови
І легко нам і знаєте давно Ви,
Які слова сказати я хотів.

Звичайна ніч, і вулиці, якими
Ходили ми і вчора, і торік,
Збігаються, немов [illegible] ріки,
І пролилась над нами і над ними
Знайома тиша срібносяйних рік.

І ми йдемо, [illegible] і недбало
Вітаючи і небо й ліхтарі,
І нам здається, що простору мало
Чудному серцю, котре забажало
Якоїсь невідомої зорі.

Але мовчать і місяць, і будови,
Панує ніч, і стежим ми сами,
Як в нас палають заклики любови,
Як таємничо стеляться розмови
Між білих вулиць сонної зими.

Я ЖДАВ: промине тоска,
Ти крила душі розправиш,
І ніжна біла рука
Торкнулася білих клавиш.

Та тихий тужли[illegible]в
Пронісся в темній [illegible]наті,
І поки він вечорі[illegible]
Спинить його не [illegible]ш.

І стала сама смутні[illegible]
Від тіней в твоїй оселі,
Здавалось, що ти стоїш
Одна у німій пустелі,

І бачиш, як день згаса,
І небо зникає синє,
І ніжна твоя краса
Навіки, навіки гине...

САЛОМЕЯ.

Хай проклинав пророк Йоканаан
Під полотняним небом Іудеї,—
Над всім лунав лиш голос Саломеї,
Сліпили плечі, і зміївся стан.

І пристрасть, мов незримий ураган,
Неслась в партер, до лож, до галереї.
І захисту вже не було від неї,
Коли танок схопив серця у бран.

Сліпа жаго, непереможна вродо!
Ти спепелить могла-б життя народу,
Ти засмутила-б соняшну блакить!

Перед тобою голова крівава,
Й своє життя ти віддаси за право
В людській уяві віковічно жить!

СНІГОВА КОРОЛЕВА.

МАЄТЕ серце із криги,
Треба його розтопить,
Треба з дитячої книги
Казку згадати на мить.

Причарувала хлопчину
Раз королева снігів.
Тихо на серце-крижину
Холод зіми напосів.

А хуртовина лихая
Всюди сліди заміта.
Гей, рятуватиме Кая
Дівчина бідна ота,—

Ластівка милая, Герда,
Вірна дитяча душа,
Швидко, спокійно і твердо
В путь невідому руша.

Всі подолані завади,
З Казки вернулась, і знов
Квітнуть сади та левади,
Сяє, як сонце, любов...

Казка з дитячої книги!
Радість і щастя на мить!
Маєте серце із криги,—
Треба-ж його розтопить!

ЗМІСТ.

	СТОР.
[illegible]	5
[illegible]	6
[illegible]	7
[illegible]	8
[illegible]	10
[illegible]	11
Знов увечері	12
Гризи залізо	13
[illegible]	14
[illegible]	16
[illegible]	17
[illegible]	18
[illegible]	19
[illegible]	20
[illegible]	21
[illegible]	22
[illegible]	23
Я робітник	24
[illegible]	25
Уже давно розвиднялося	26
[illegible]	27
[illegible]	28
Гроза	29

Сонце 30
Вже чекають побліддлі дві 32
Пісня 33
Коли почую твій співучий голос 34
Коли летять 35
Ніч 37
Розпорошивши снігову примару 38
Білявий день втомився 39
Надхмарний вітер 40
Хай на небі 41
Синіє сніг 42
Я ждав 43
Саломея 44
Снігова королева 45